

19.8.2022.

Poštovanom državnom sekretaru SAD, g. Blinkenu,

Prije svega želimo da izrazimo zahvalnost na ključnoj ulozi koju su odigrale Sjedinjene Američke Države u okončavanju rata i krvoprolića u našoj zemlji i u donošenju Dejtonskog mirovnog sporazuma koji je do danas održao mir u Bosni i Hercegovini. Sada, dvadesetsedam godina nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog ugovora, teško stečeni mir je pod prijetnjom. Ironično, upravo strukture Dejtonskog mirovnog sporazuma su postale prepreka političkom preživljavanju Bosne. Mantra koju ponavljaju brojni internacionalni zvaničnici, da se Bosna sastoji od dva entiteta i tri konstitutivna naroda dovela je do trenutne egzistencijalne krize.

Zbog pomanjkanja internacionalne intervencije, naročito nakon 2006. godine, dejtonske strukture su prešle na etnonacionalističku retoriku podjela i prijetnje secesijom koje destabiliziraju Bosnu i regiju. Član Predsjedništva BiH iz reda srpskog naroda, Milorad Dodik, prijeti secesijom i dosljedno govori o Bosni kao propaloj državi. Bez ikakvih posljedica se služi govorom mržnje prema Bošnjacima i negira genocid u Srebrenici. Lider stranke bosanskih Hrvata Dragan Čović je sa svoje strane prijetio da će bojkotovati izbore i formirati treći entitet. Oba ova separatistička lidera su eksploatisala koncept „konstitutivnih naroda“ kako bi kreirali dalje podjele i mržnju. Ove separatističke agende su najizraženiju podršku našle od Ruske Federacije, čija Ambasada u Sarajevu je u aprilu 2021. godine insistirala da se Bosna u načelu sastoji od dva entiteta i da nije jedinstvena država.

Stoga je jasno da je došlo vrijeme za temeljnu reviziju Ustava Bosne i Hercegovine kako bi naša zemlja mogla ispuniti uslove za pristupanje NATO-u i Evropskoj uniji. Još jednom, ministre Blinken, uzdamo se u Sjedinjene Američke Države za vodstvo, savjetovanje i podršku. Potrebna nam je podrška od SAD kako bi se Bosni pomoglo da prođe tranziciju od sistema koji daje prioritet konstitutivnim narodima i etničkim podjelama u naciju građana jednakih prava i dostojanstva.

Prvi korak u ovom procesu treba biti stvarna implementacija pet presuda Evropskog suda za ljudska prava: Sejdić-Finci, Zornić, Pilav, Šlaku i Pudarić te gašenje na etnicitetu zasnovanog izbornog modela u BiH u korist modela u kojem je individualni građanin Bosne i Hercegovine u prvom planu i u središtu izbornog procesa vođenog načelom „jedan građanin, jedan glas“. Etnonacionalni identitet osobe ne smije biti isključiva determinanta procesa upravljanja. Implementacija ovih presuda Evropskog suda za ljudska prava je od ključnog značaja za budućnost Bosne.

Doista, bilo je prema očekivanjima Suda za ljudska prava da se osporena kategorija „konstitutivnih naroda“ i svaka diskriminacija utemeljena na etničkom uklone iz Ustava Bosne i Hercegovine. U Članu 43. presude Suda u slučaju Zornić protiv Bosne i Hercegovine (Aplikacija 3681/06), Evropski sud poziva na uspostavljanje jednakosti među građanima Bosne i Hercegovine te na ukidanje „konstitutivnih naroda“ kao zastarjelog koncepta koji svoj korijen ima tek u zaustavljanju ratnih dejstava Sporazumom koji je potpisan da bi se zaustavio genocid i etničko čišćenje:

Priroda tog sukoba bila je takva da je bilo neophodno pristati na „konstitutivne narode“ kako bi se osigurao mir (ibid.). Međutim sada, više od osamnaest godina nakon završetka tragičnog sukoba, ne može postojati bilo kakav razlog za održavanje

na snazi spornih ustavnih odredbi. Sud očekuje da će se bez daljeg odgađanja uspostaviti demokratsko uređenje.

Fraza “konstituentni narodi” je dio Dejtonskog mirovnog sporazuma, ali način na koji je ovaj termin evoluirao ne odgovara duhu Sporazuma. Nadalje, Građani i Ostali su također jasno spomenuti u Ustavu, čime se otvorio prostor za reformu i evoluciju koju Sud navodi u gore navedenom stavu.

Bez temeljnog restrukturiranja Ustava kako je postavljen u Daytonu, promjena za Bosnu i Hercegovinu neće biti moguća. Stoga, mi, građani i nerezidentni građani Bosne i Hercegovine, zajedno sa saveznicima, dragim prijateljima i nekolicinom nevladinih organizacija iz inostranstva, predlažemo dva načina kroz koja bi se Vlada SAD trebala konstruktivno angažovati.

Prvo, podstrekavamo SAD da iniciraju i podrže proces kreiranja potpuno novog društvenog ugovora za 21. stoljeće u Bosni i Hercegovini. Umjesto komplikovanog i izuzetno skupog sistema upravljanja koji uključuje državnu vladu (Vijeće ministara), dva entiteta i deset kantona, upravljanje bi ovim bilo preneseno na bosanske općine, što bi rezultiralo u demokratskom modelu koji je više lokalno zasnovan i orijentisan na građane. Bosna kao država bi osigurala pravično pružanje osnovnih javnih usluga, uključujući zdravstvo i obrazovanje.

Drugo, apelujemo na SAD da ohrabre Ured Visokog predstavnika da upotrijebi Bosne ovlasti da se ustavna i izborna reforma implementiraju na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine u skladu sa svim presudama Evropskog suda za ljudska prava, uključujući presudu u predmetu Zornić protiv Bosne i Hercegovine. Ovo bi značilo da su svi građani u mogućnosti i imaju pravo da se kandiduju na bilo koji položaj u svojoj općini i time imaju pravo i da budu birani da svoju općinu predstavljaju u državnom parlamentu. Konačno, u skladu s uslovima restrukturirane demokratije, svi građani Bosne bi birali jednog Predsjednika među nominovanim kandidatima.

Državni sekretaru Blinken, ono što predlažemo predstavljalo bi temeljitu izmjenju u vanjskoj politici Amerike u pogledu reforme Izbornog zakona u Bosni i Hercegovini. Do sada, diplomatski naponi gospode Palmera i Escobara težili su udovoljavanju HDZ-u, etnonacionalističkoj političkoj partiji koja ima namjeru da osigura da jedan od njenih članova biva biran u Predsjedništvo – tzv. “legitimni” predstavnik bosanskih Hrvata. Međutim, takav rezultat samo bi dodatno produbio etničke podjele i proizveo situaciju u kojoj bi dva od tri člana Predsjedništva tražila put da podrivaju suverenitet Bosne. Stoga Vas podstičemo da podržite genuinu ustavnu i izbornu reformu koja bi osigurala održivu demokratsku političku kulturu u Bosni i Hercegovini. Uz internacionalna miješanja u unutrašnja bosanska pitanja od strane Hrvatske, Srbije i Ruske Federacije te uz pogoršanje društvenih podjela unutar Bosne kroz sve izraženiji govor mržnje, negiranje genocida i veličanje presuđenih ratnih zločinaca, sve dok traju prijetnje secesijom i kreiranjem trećeg entiteta, nema vremena za gubljenje.

Unaprijed se zahvaljujemo na razumijevanju i podršci.

Srdačno,

Azra Zornić, građanka Bosne i Hercegovine, apelant pred Evropskim sudom za ljudska prava,

Jakob Finci, građanin Bosne i Hercegovine, apelant pred Evropskim sudom za ljudska prava,

Dervo Sejdić, građanin Bosne i Hercegovine, apelant pred Evropskim sudom za ljudska prava,

Dr. Zlatan Begić, apelant pred Evropskim sudom za ljudska prava (aplikacija u toku),
profesor ustavnog prava, Univerzitet u Tuzli,
Dr. Slaven Kovačević, apelant pred Evropskim sudom za ljudska prava (aplikacija u toku),
docent na predmetima Politički sistemi i Evropske integracije, Univerzitet u Sarajevu,
Dr. David Pettigrew, profesor filozofije, Southern Connecticut State University, New Haven,
CT, član Radne grupe za Bosnu i Hercegovinu,
Dr. Aida Ibričević, Global Fellow - Peace Research Institute Oslo (PRIO),
Bojan Šošić, psiholog, član Predsjedništva Asocijacije nezavisnih intelektualaca „Krug 99“,
Dr. Kurt Bassuener, viši saradnik, Democratization Policy Council (DPC),
Dr. Hazim Bašić, član Predsjedništva Asocijacije nezavisnih intelektualaca „Krug 99“,
profesor Univerziteta u Sarajevu,
Samir Beharić, aktivista na polju ljudskih prava, istraživač pri Balkan Forumu, polaznik
doktorskih studija Univerziteta u Bambergu,
Azra Berbić, aktivista na polju ljudskih prava i izgradnje mira, projektni koordinator Centra
za mlade KVART Prijedor,
Vildana Bijedić, MSc. Mandala Academy Foundation,
Sonja Biserko, predsjednica Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji,
Janusz Bugajski, Senior Fellow, Jamestown Foundation, Washington, DC,
Tanya Domi, Vanredna profesorica internacionalnih i javnih odnosa na Columbia University,
Štefica Galić, glavni i odgovorni urednik web portala Tacno.net,
Dr. Carole Hodge, istraživač pri Glasgow University (u mirovini),
Marion Kraske, politolog i analitičar,
Adil Kulenović, predsjednik Asocijacije nezavisnih intelektualaca „Krug 99“, Sarajevo,
Dr. Senadin Lavić, profesor Univerziteta u Sarajevu,
Satko Mujagić, preživjeli koncentracionih logora Omarska i Manjača,
Dr. Emir Ramić, direktor Institute for Research of Genocide Canada,
Daniel Serwer, Scholar, Middle East Institute; Senior Fellow, Foreign Policy Institute, and
Professor, School of Advanced International Studies, Johns Hopkins University,
Munira Subašić, predsjednica Udruženja „Majke enklava Srebrenica i Žepa“,
ReSTART Bosna i Hercegovina, neformalna grupa građana BiH,
Samir Vranović, predsjednik Udruženja „Istina Kalinovik '92“.

cc: The Honorable Jeanne Shaheen, United States Senator
The Honorable Bob Menendez, United States Senator
The Honorable Ben Cardin, United States Senator
The Honorable Chris Murphy, United States Senator
The Honorable Steve Cohen, United States Representative
The Honorable Greg Meeks, United States Representative
The Honorable William Keating, United States Representative
The Honorable Ann Wagner, United States Representative
The Honorable Michael J. Murphy, United States Ambassador to Bosnia and
Herzegovina
Karen Donfried, Assistant Secretary of State for European and Eurasian Affairs. US
Department of State
Dereck J. Hogan, Principal Deputy Assistant Secretary in the Bureau of European
and Eurasian Affairs
Molly Montgomery, Deputy Assistant Secretary in the Bureau of European and
Eurasian Affairs, US Department of State
Robert Hand, Senior Policy Adviser at the U.S. Helsinki Commission

Za dodatne informacije kontaktirajte: Azra Zornić, zorniczra@gmail.com, ili: David Pettigrew, depettigrew@gmail.com. Alternativno, korespondencija se može uputiti na: David Pettigrew, Ph.D., Philosophy Department, Southern Connecticut State University, New Haven, CT, 06515, *ili* na Bojan Šošić, Asocijacija nezavisnih intelektualaca "Krug 99", Vrazova 1, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.